

Jaaroverzicht VPTZ Nederland 2023

Vrijwilligers Palliatieve
Terminale Zorg

Nederland

VPTZ Nederland in 2023

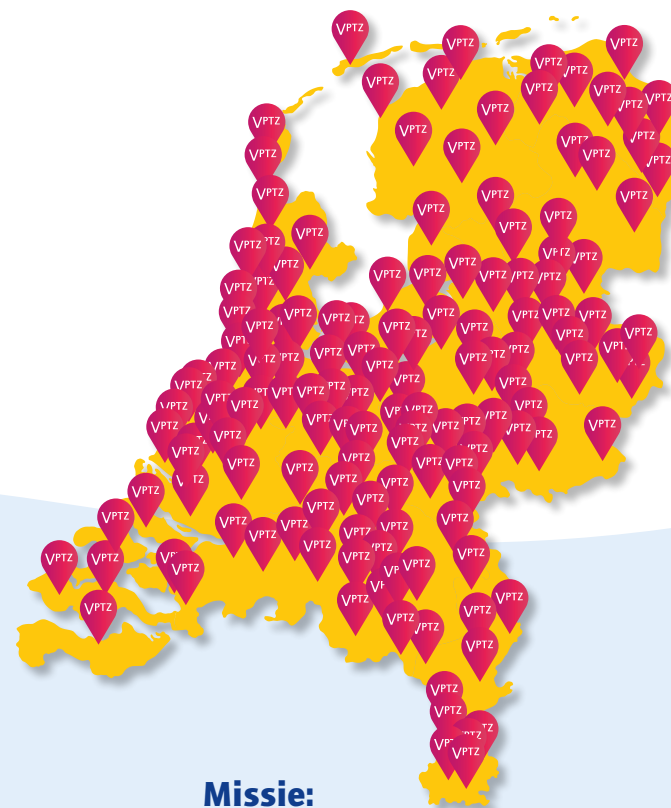
Vrijwilligers Palliatieve
Terminale Zorg
Nederland

VPTZ Nederland is de landelijke koepel voor lokale en regionale vrijwilligersorganisaties in de palliatieve terminale zorg. Deze zorg wordt zowel thuis als in hospices en zorginstellingen geboden.

We vertegenwoordigen en ondersteunen ruim 200 lidorganisaties. Daarnaast behartigen we hun belangen en stimuleren de kwaliteit van de zorg en ondersteuning. Kenmerkend en uniek voor onze leden is dat zij hun belangrijke werk doen met behulp van circa 13.000 vrijwilligers.

Goede zorg in de laatste levensfase vraagt om een goed samenspel tussen beroepsmatige zorg, vrijwilligers en mantelzorgers. Het is onze ambitie om het samen mogelijk te maken dat iedereen kan overlijden op zijn of haar plek van voorkeur.

In dit document blikken we terug op de belangrijkste ontwikkelingen en gebeurtenissen in 2023.

Missie:

VPTZ Nederland staat voor een waardige laatste levensfase op de plek van voorkeur met de inzet van vrijwilligers.

Inhoud

• De cijfers	4
• Kwaliteit en deskundigheid	5
• Plek in de keten	7
• Naams- en dienstbekendheid	8
• Financiering/bekostiging	9
• Landelijke samenwerking	10
• Verenigen	11
• De mensen achter VPTZ Nederland	13

Vrijwilligers Palliatieve
Terminale Zorg
Nederland

Speerpunten

De afgelopen jaren is een proces in gang gezet om te komen tot meer samenhang tussen de verschillende beleidsonderdelen en activiteiten waar het bureau van VPTZ Nederland zich mee bezighoudt. Deze samenhang is vertaald in vijf speerpunten:

1. Kwaliteit en deskundigheid

2. Plek in de keten

3. Naams- en dienstbekendheid

4. Financiering/bekostiging

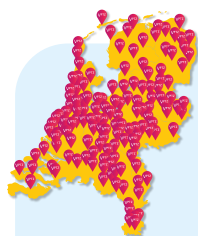
5. Landelijke samenwerking

De cijfers

Vrijwilligers Palliatieve
Terminale Zorg
Nederland

Elk jaar vraagt VPTZ Nederland gegevens uit bij al haar lidorganisaties voor de jaarlijkse Registratierapportage. Met deze rapportage geven we kwantitatief inzicht in het werk van alle vrijwilligers die zich inzetten voor mensen in de laatste levensfase, en hun naasten. Hieronder vindt u een aantal van deze cijfers.

204 organisaties
zijn aangesloten
bij VPTZ Nederland

Naast organisaties die alleen thuis of alleen in een hospice ondersteuning door vrijwilligers bieden, kennen we ook organisaties die zowel thuis als in het hospice actief zijn.

12.885
opgeleide
VPTZ-
vrijwilligers
zijn actief in
Nederland

Gemiddeld
116 uur
ondersteuning
per cliënt

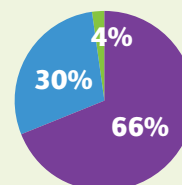
In totaal is ruim **1,6 miljoen**
uur ondersteuning geboden

119 organisaties
die vrijwilligers
thuis inzetten

14.054 cliënten zijn
ondersteund door
12.885 vrijwilligers

66% in hospice
30% thuis
4% elders

Maatschappelijke
waarde:

Ruim **1,6 miljoen** uur x een
gemiddeld uurtarief van
een zorgverlener van € 60 =

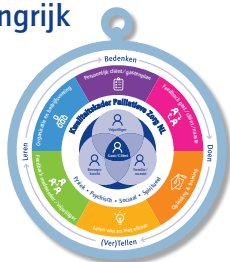
€ 97.000.000,-

138 hospices

Kwaliteit en deskundigheid

VPTZ Nederland vindt het belangrijk om te leren en te verbeteren. VPTZ-leden zijn actief en permanent bezig met leren, ontwikkelen en vernieuwen.

Het aantal leden dat actief met het **Kwaliteitskompas** werkt (gebruikt instrumenten/onderdelen van het Kwaliteitskompas en/of deelneemt aan een Lerend Netwerk VPTZ) is ook in 2023 gestaag gegroeid. Het gestelde doel van **50%** (100 leden) is ruim gehaald. In de tweede helft van 2023 was ook een sterke toename te zien in het aantal bezoekers op de website van het Kwaliteitskompas. Met uitzondering van de zomermaanden steeg het aantal bezoekers van gemiddeld **250** per maand naar **325 per maand**.

Instrument feedback naasten

Met dit instrument kunnen de leden op een gestructureerde en objectieve manier feedback ophalen van naasten. Er is een vragenlijst voor hospices en een voor inzet in de thuissituatie. **25%** van de leden gebruikte eind 2023 het instrument feedback naasten. **1.500 naasten** hebben hun feedback gegeven via het instrument. Ze gaven de volgende cijfers:

Hospice

Coördinator: **9,3**
Vrijwilligers: **9,3**

Thuisorganisatie

Coördinator: **9,3**
Vrijwilligers: **9,4**

Hieronder een aantal opmerkingen van naasten op de vraag wat zij het meest gewaardeerd hebben aan de zorg en ondersteuning:

'Het persoonlijke deel. Niet alleen voor mijn moeder maar ook voor ons. In de vorm van een praatje, een kop koffie, eten wat voor ons werd geregeld. Het huis is een warm bad. We hebben ons, al was het kort (4 dagen), er erg welkom gevoeld.' Hospice

'De rust die zij meenamen en het vertrouwen wat ik in hen had. Hierdoor was het voor mij mogelijk mijn nachtrust te nemen zonder me zorgen te hoeven maken. Ik wist dat een roep onder aan de trap voldoende zou zijn om mij wakker te maken en naar beneden te laten komen. Gelukkig was dit nooit nodig.' Thuis

Instrument feedback gasten hospice

In 2023 hebben we de eerste groepen vrijwilligers getraind voor het nieuwe instrument feedback gasten hospice. Vrijwilligers kunnen zo gasten, die voldoende energie hebben, kort en gestructureerd interviewen over hun ervaring met de zorg in het hospice. Sinds oktober 2023 is het instrument beschikbaar voor alle leden.

Instrument feedback vrijwilligers

In 2023 startten we een pilot met dit nieuwe instrument. **135 nieuwe vrijwilligers** en **700 ervaren vrijwilligers** deden mee aan het tevredenheidsonderzoek bij 25 deelnemende leden. 87% van de vrijwilligers geeft aan heel trots te zijn op hun organisatie. Zij waarderen de totale werksituatie voor vrijwilligers in hun organisatie met een **8,5**.

8,5

10

Kwaliteit en deskundigheid

Vrijwilligers Palliatieve
Terminale Zorg
Nederland

Kwaliteitshandboek

In 2023 is een eerste opzet van een Kwaliteitshandboek uitgewerkt. Dit is een initiatief van een groep samenwerkende leden. Met dit digitale handboek kunnen leden gebruikmaken van formats en ook eigen documenten of informatie toevoegen. Zo kan elk VPTZ-lid het handboek op maat maken. Twintig leden hebben de eerste opzet getest.

142 vrijwilligers hebben meegedaan en hun feedback gegeven. In 2024 vindt verdere uitwerking plaats en komt het handboek beschikbaar.

Lidmaatschapscriteria

Het streven dat **50 leden** aan het eind van 2023 voldoen aan de lidmaatschapscriteria, is helaas niet gerealiseerd. Dit proces vraagt meer tijd bij de leden en meer ondersteuning hierbij.

VPTZ Academie

VPTZ Nederland hecht veel waarde aan het opleiden van vrijwilligers, coördinatoren en bestuurders van de VPTZ-organisaties. Het landelijke trainingsaanbod van de VPTZ Academie is erop gericht de kwaliteit van de zorg en de dienstverlening van alle betrokken lidorganisaties te bevorderen en biedt trainingen voor vrijwilligers, coördinatoren én bestuursleden.

Vernieuwing modules

De modules van de VPTZ Academie kenmerkten zich al door reflectie, inzicht en kennisoverdracht. Bij de eerste vier vrijwilligersmodules hebben we daarnaast in 2023 meer ingezet op het ontwikkelen van vaardigheden in de praktijk. Daarnaast hebben we een aantal modules vernieuwd.

Training	Aantal trainingen	Gemiddeld aantal deelnemers	Rapportcijfer
Landelijke trainingen vrijwilligers	104	10	8,4
Landelijke trainingen coördinatoren/bestuurders	19	8	8,7
Incompanytrainingen	108	12	8,5

2 Plek in de keten

Vrijwilligers Palliatieve
Terminale Zorg
Nederland

VPTZ Nederland werkt aan een structurele en duidelijk zichtbare rol van vrijwilligers in de keten. Met als doel dat cliënten zoveel als mogelijk kunnen sterven op de plek van hun voorkeur, met voor hen passende zorg.

Vergroten van samenwerking en doorverwijzing in de thuissituatie

In 2022 lanceerden we **'Offensief Thuis'** met als doel het aantal thuiszitten te verhogen. In 2023 hebben we hierop diverse acties ondernomen. Zo hebben we gewerkt aan de opbouw en verbetering van de samenwerking tussen PaTz (Palliatieve Thuiszorg) groepen en VPTZ-organisaties (met financiering van KWF Kankerbestrijding). Ook hebben we met vijf lidorganisaties thuis-projectplannen ingediend bij het Oranje Fonds; deze zijn gehonoreerd voor de periode van 2-3 jaar. Verder hebben we de opdracht tot twee onderzoeken gegeven naar de behoefte aan ondersteuning door vrijwilligers bij mensen in de laatste levensfase en hun naasten, in de thuissituatie. De resultaten daarvan verwachten we begin 2024. Enkele keren organiseerden we een goed gevolgd webinar voor verpleegkundigen, verzorgenden en huisartsen over de inzet van vrijwilligers in de thuissituatie. Uit de registratierapportage 2023 blijkt dat het aantal thuiszitten met **9% is toegenomen**.

Kwetsbaarheid bijna-thuis-huizen: afhankelijkheid formele zorg

Zonder thuiszorgorganisatie kan een bijna-thuis-huis niet bestaan. Hiervoor is passende financiering nodig. VPTZ Nederland neemt daarom sinds 2021 deel aan het **Technisch Overleg Hospicezorg**, onder leiding van de NZa (Nederlandse Zorgautoriteit). Dit overleg liep ook in 2023 door. Per 2025 worden er aanpassingen in de financiering van de thuiszorg gerealiseerd. Deze lossen naar verwachting de huidige knelpunten op. Daarnaast halen we bij onze leden regelmatig signalen op over mogelijke problemen als gevolg van de personeelstekorten in de wijkverpleging en bij huisartsen. Voor 2023 ging het hierbij om incidentele situaties.

Landelijk dekkend aanbod

Op dit moment zijn er naar schatting acht gemeenten waar geen VPTZ-thuisorganisatie actief is. We hebben in 2023 enkele leden op verzoek ondersteuning geboden op dit thema.

We zagen in 2023 meerdere initiatieven voor nieuwe bijna-thuis-huizen. We volgen deze initiatieven actief en bieden onze ondersteuning aan. Hierbij wijzen we altijd op het belang van het vroegtijdig betrekken van

het lokale netwerk palliatieve zorg. Onze vernieuwde handreiking voor nieuwe hospices is **359 keer** opgevraagd in 2023.

Daarnaast hebben we ondersteuning geboden aan huidige bijna-thuis-huizen die uitbreiding van het aantal kamers overwegen. Hierin zien we in 2023 een grote toename.

Verkeerde bedden-problematiek/langdurig verblijf

Sinds 1 januari 2023 hebben hospices, mede dankzij de lobbyinzet van VPTZ Nederland, voorrang bij uitplaatsing naar een verpleeghuis. Leden geven aan dat dit in de praktijk goed werkt en bijdraagt aan het oplossen van verkeerde bedden-problematiek. In twee regio's bleek een probleem te zijn vanwege een lange wachttijd bij het CIZ (Centrum Indicatiestelling Zorg). Dit is in beide gevallen opgelost.

Langdurig verblijf blijft een ingewikkeld thema. Niet alle hospicegasten die opknappen, willen ook meewerken aan uitplaatsing. Daarom hebben we eind 2023 een jurist opnieuw laten kijken naar het format verblijfsvereenkomst voor BTH-gasten. Deze is hierop aangescherpt.

Naams- en dienstbekendheid

VPTZ Nederland heeft een goede bekendheid nodig om de rol als stevige partner binnen het palliatieve terminale veld te kunnen spelen. Het vergroten van de zichtbaarheid en werken aan bekendheid van zowel leden als VPTZ Nederland, vormt dan ook de rode draad van de externe communicatie de komende jaren.

Communicatiemiddelen voor leden

In 2023 gingen we verder met het updaten en uitbreiden van handige communicatiematerialen voor de leden. Zo is de Kennisbank uitgebreid met een opzet voor een communicatieplan, contentkalender, nieuwe website, jaarverslag en formats voor social media-posts.

Social mediatrainingen

Voor de social mediatrainingen die we organiseerden in 2023 was veel belangstelling. Na afloop kregen de deelnemers een praktische handleiding die we ook deelden via de Kennisbank en VPTZ-Nieuws. Door de trainingen zijn meer leden actief geworden op social media. Verder helpen we leden met social media-posts door suggesties met hen te delen per mail.

Publiciteit

Ook dit jaar hebben we actief de publiciteit gezocht met opiniërende stukken en nieuws. Dit leidde tot diverse publicaties. Naar aanleiding van de Mantelzorgagenda is in juni een opiniërend stuk in Trouw verschenen en in augustus op [Zorgvisie.nl](https://www.zorgvisie.nl). Er is een interview in Medisch Contact geplaatst met een huisarts over de thuisinzetten en een mooi praktijkverhaal in het Magazine Leven & Kanker.

Antenne, magazine voor en door vrijwilligers:

- **4 papieren edities** in een oplage van **9.000 ex.**
- **4 digitale nieuwsbrieven** (Antenne Flits) met circa **1.300** ontvangers

Communicatiemiddelen:

- **VPTZ Nieuws:** nieuwsbrief voor coördinatoren en bestuursleden. **11 edities** verzonden naar circa **1.300 ontvangers** per editie.

- **Website vptz.nl:** **40.285** bezoekers in 2023

Per 31 december 2023

- **LinkedIn:** **3.398 volgers**
- **X (Twitter):** **1.370 volgers**
- **Facebook:** **320 volgers**
- **Instagram:** **449 volgers**

Congressen

We waren in 2023 zichtbaar op diverse congressen zoals het Jaarcongres Palliatieve Zorg, Congres Carend, Nationaal Congres Hospicezorg, symposium Leven tot je sterft en het V&V festival van Hart voor Zorg.

Financiering/bekostiging

Vrijwilligers Palliatieve
Terminale Zorg

Nederland

VPTZ Nederland streeft naar een gezonde financiële basis voor de palliatieve terminale zorg met de inzet van vrijwilligers. Op die manier kunnen leden de continuïteit en kwaliteit van zorg waarborgen.

Adviseren en ondersteunen lidorganisaties

In de Registratierapportage over 2022 gaf een aantal leden aan een exploitatietekort te hebben. Met de leden die dachten dat dit kon leiden tot financiële problemen hebben we contact gezocht. Voor meerdere organisaties zijn de problemen inmiddels opgelost, bijvoorbeeld dankzij het werven van extra fondsen. Ook hebben we de informatievoorziening op de Kennisbank over onder andere de Wmo, subsidiemogelijkheden voor verduurzaming en fondsenwerving uitgebreid. Tot slot hebben we voor een groep leden een training fondsenwerving georganiseerd. De uitkomsten van deze training staan op de Kennisbank.

Ontwikkelingen binnen de subsidieregeling

Ook hebben we ons gericht op de ontwikkelingen binnen de subsidieregeling. De zorgen die veel VPTZ-lidorganisaties hadden over de effecten van de coronajaren op het driejarig-gemiddelde, zijn opgelost door extra middelen vanuit het regeerakkoord. We zijn verder blij met de extra middelen die het ministerie van VWS in het voorjaar beschikbaar stelde aan hospices als tegemoetkoming voor de sterk gestegen energielasten. Daarnaast hebben we meegedacht met het ministerie over wijzigingen van de regeling, onder andere met betrekking tot kwaliteitseisen en de indeling in categorieën.

Aansluiting trajecten toekomstige financiering

Tot slot zijn we aangesloten bij meerdere trajecten rondom toekomstige financiering. Zo hebben we begin 2023 bij meerdere PZNL-bijeenkomsten meegedacht over knelpunten in de huidige financiering van de palliatieve zorg. Ook waren we actief betrokken bij het traject van de NZa (Nederlandse Zorgautoriteit) en PZNL (Stichting Palliatieve Zorg Nederland) over toekomstige financiering van de palliatieve zorg. Hierbij is onder andere nagedacht over bundelbekostiging. Inmiddels is binnen dit traject duidelijk geworden dat de informele zorg hier moeilijk in te passen is.

Landelijke samenwerking

Vrijwilligers Palliatieve
Terminale Zorg
Nederland

VPTZ Nederland streeft naar een intensieve samenwerking met relevante, landelijke partijen, met behoud van eigen focus en expertise op het gebied van palliatieve terminale zorg met en door vrijwilligers. Daarmee dragen wij bij aan het terugdringen van de versnippering en verkokering in de sector.

Stichting PZNL

In 2022 trad VPTZ Nederland toe tot de coöperatie PZNL. Ons streven hierbij is dat de informele zorg (de inzet van vrijwilligers) in de palliatieve terminale zorg een geborgde plek krijgt, en dat in verbinding met zowel het sociaal domein als de formele zorg.

Voorzitter landelijk overleg grote vrijwilligersorganisaties

VPTZ Nederland is sinds enkele jaren voorzitter van het Landelijk Overleg Vrijwilligers in de Zorg (LOVZ) en van vereniging NOV (Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk). In 2023 stond het advies van de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) *Anders leven en zorg* centraal. Vervolggesprekken met diverse partijen hebben geleid tot partnership van NOV/LOVZ, MantelzorgNL, VPTZ Nederland, VWS en de RVS rondom het thema samenspel formele-informele zorg. Het plan is om dit samenspel met vele goede voorbeelden in zorg en welzijn stevig op de agenda te zetten tijdens een landelijk congres in 2024.

Verenigen

Vrijwilligers Palliatieve
Terminale Zorg

Nederland

Algemene Ledenvergadering en inspiratiemiddag

Op 25 mei 2023 kwamen in het Spoorwegmuseum in Utrecht zo'n 150 bestuurders, directeuren en coördinatoren van 85 lidorganisaties bij elkaar voor de ALV en inspiratiemiddag. Na de formele vergadering kregen spelers van Omdenken het podium. Daarna deden de aanwezigen mee aan deelsessies rondom een specifiek thema. Een goed bezochte en gewaardeerde middag!

Leden adviseren en informeren

Het contact met en tussen de leden is cruciaal voor VPTZ Nederland. In 2023 hebben we in totaal 84 werkbezoeken afgelegd. Naast de reguliere werkbezoeken hebben we een extra ronde werkbezoeken gedaan om de lidmaatschapscriteria te bespreken met leden waarbij dit nog niet eerder aan de orde was geweest. Ook waren er lidorganisaties die uitdrukkelijk om een werkbezoek of de begeleiding van een individuele (beleids)sessie vroegen. Deze contacten, de bezoeken en de geboden ondersteuning worden zeer gewaardeerd door de leden.

Daarnaast hebben we negen online themabijeenkomsten georganiseerd, onder andere over het Toetsingskader voor aanbieders van hospicezorg van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) en over Bewust stoppen met eten en drinken. Over dit laatste onderwerp hebben we ook een webinar voor vrijwilligers georganiseerd waar veel interesse voor was.

Servicedesk Leden

De lidorganisaties kunnen met meer inhoudelijke vragen terecht bij de Servicedesk Leden. Leden krijgen vlot een antwoord of een actie wordt in gang gezet. Er vindt een filtering en selectie plaats van de vraagstukken, wensen en behoeften van de leden met een directe relatie met de Kennisbank. De Kennisbank is dé informatiebron voor alles wat leden nodig hebben voor hun bedrijfsvoering. Deze wordt continu geüpdatet en indien nodig worden actuele dossiers toegevoegd.

Werven vrijwilligers

Ook in 2023 is met diverse leden overleg geweest over het werven van vrijwilligers. Diverse formats zijn ontwikkeld en goede voorbeelden van lidorganisaties verzameld. De Kennisbank is hierop aangevuld.

Verenigen *(vervolg)*

Vrijwilligers Palliatieve
Terminale Zorg
Nederland

VPTZ Registratierapportage

Elk jaar brengt VPTZ Nederland de VPTZ Registratierapportage uit. Deze rapportage geeft een overzicht van het waardevolle werk van het grote aantal vrijwilligers in de palliatieve terminale zorg. De rapportage over 2022 verscheen in mei 2023 en liet een groei zien in het aantal vrijwilligers en het aantal ondersteunde mensen ten opzichte van 2021. Daarnaast hebben we vanaf de zomer 2023 gewerkt aan het vormgeven van een gezamenlijke registratierapportage met de Associatie Hospicezorg Nederland (AHzN) per 2023.

Beleidsadviescommissie

In 2023 kreeg de Beleidsadviescommissie (BAC) geen adviesaanvraag voorgelegd. Om diverse redenen is de BAC kleiner geworden; met het bestuur is besloten deze 'kerngroep' in stand te houden, in te zetten wanneer nodig en dan ad hoc uit te breiden met extra expertise vanuit de leden.

Regionale bijeenkomsten

De regionale bijeenkomsten afgelopen najaar bleken aantrekkelijk. Dit ondanks de keuze om daar alleen in te zoomen op thuiszitten met de eerste uitkomsten van de onderzoeken van het Verwey-Jonker Instituut en het Radboudumc. 80 bestuurders, directeuren en coördinatoren namen deel aan vijf fysieke bijeenkomsten en 35 aan de online bijeenkomsten.

Landelijke klachten- en geschillencommissie

Gedurende 2023 heeft de commissie twee klachten van vrijwilligers in behandeling gehad. In het ene geval ging het om de beëindiging van de onderlinge samenwerking en de communicatie en bejegening hierover. De andere casus had te maken met een lopende organisatieontwikkeling en de bejegening en communicatie daarover. De betrokken organisaties hebben aansluitend de adviezen van de commissie overgenomen.

De mensen achter VPTZ Nederland

Vrijwilligers Palliatieve
Terminale Zorg

Nederland

Achter de ruim 200 organisaties die daadwerkelijk de zorg en ondersteuning in de laatste levensfase bieden, staan het landelijk bureau en het bestuur van de vereniging. Het landelijk bureau behartigt de belangen van de leden en stimuleert de kwaliteit van de zorg en ondersteuning onder andere met een landelijk aanbod van (digitale) trainingen, het Kwaliteitskompas, belangenbehartiging en (onderlinge) kennisuitwisseling. Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleid op hoofdlijnen, draagt er zorg voor dat beleid wordt uitgevoerd en houdt toezicht op die uitvoering.

Landelijk bureau

Bij het landelijk bureau in Amersfoort zijn **14 mensen** werkzaam. Het team bestaat uit een directeur, vijf beleidsadviseurs, vijf medewerkers van de VPTZ Academie, een communicatieadviseur, een financieel adviseur en een officemanager/directie-secretaresse. Sinds 1 februari 2021 is Carla Aalderink directeur van VPTZ Nederland.

Bestuur

Het bestuur bestond op 31 december 2023 uit vijf leden:

- Mevrouw K.I. Lieber, voorzitter
- Mevrouw M.J.M. Weerts, secretaris
- De heer J.G.T. Bouwman, penningmeester
- Mevrouw M.C.B. Helderma, lid
- De heer R.V. Wetzels, lid

Het bestuur vergaderde in 2023 zes keer. De bestuursleden ontvangen uitsluitend een vergoeding voor gemaakte reis- en verblijfskosten.

Voor de financiële rapportage verwijzen we naar het Jaarrapport 2023 van VPTZ Nederland. Deze is te vinden op vptz.nl/jaarrapport2023

